

Adriaan (Janus, Jaan) van der Bijl is geboren op 19 november 1929 in Naroe monda, NOI. Hij is de zoon van Adriaan van der Bijl (1898-1945) en Sijtje Anna Margareta Schaap (1898-1975). Zijn vader was onderwijzer. Hij kwam uit een gezin met zes kinderen, Egbert (1923-1944), Jan Willem (1926-2009), Wilhelmina, Adriaan (1929-2019), Elisabeth, Nelleke (1933-1995) en Frieda (1937-2022). Janus ging met zijn zussen Elisabeth, Wilhelmina en Nelleke naar school in Siantar.

Zijn vader werd tijdens de mobilisatie ingedeeld bij het KNIL als sergeant bij de Landstorm. Hij werd krijgsgevangen genomen en geïnterneerd in kamp Gloegoer en werd later afgevoerd naar Singapore (Malakka). Onderweg werd het schip getorpedeerd. Van Singapore ging hij naar Pakan Baroe in Zuid-Sumatra en hij overleed daar aan malaria en dysenterie. Hij werd herbegraven op het Nederlands ereveld Leuwigadjah bij Cimahi. Zijn oudste broer Egbert ging vlak voor de oorlog naar Nederland en heeft ook de oorlog niet overleefd. Hij verbleef voor de oorlog bij zijn oom en werd opgepakt toen de SD op zoek was naar zijn oom. Hij kwam terecht in Kamp Amersfoort waar ook de mannen zaten die waren opgepakt tijdens de Razzia van Putten, als vergelding voor een aanslag op enkele Duitse officieren. Via kamp Amersfoort kwam hij terecht in het concentratiekamp te Neuengamme waar hij is overleden op 12 december 1944

*Janus was in Kamp Brastagi scout. Op 17 februari 1944 moest hij naar het mannenkamp Soengei Sengkol. Zijn zus Wilhelmina werd op 8 februari 1943 geïnstalleerd als padvindster bij SKOTH.*

Hij werd met zijn moeder en 4 zussen geïnterneerd in kamp Brastagi. Janus verbleef in Harrison. Brastagi was een gemengd Japans interneringskamp op Noord-Sumatra, 60 km ten zuiden van Medan aan het Toba-meer. Het kamp was ondergebracht in het gebouwencomplex van de Planters School Vereeniging Brastagi, de bungalow van Harrison & Crosfield en Huize Tameling. De vrouwen en kinderen die op de hoogvlakte rondom Brastagi en Kaban Djahe verbleven en enkele oudere mannen werden geïnterneerd in de kostschool waar normaal accommodatie was voor 200 kinderen. De kampleiding was Nederlands. Op 16 april 1942 opende het kamp en waren er 939 mannen, vrouwen en kinderen gevangen. Na de eerste chaotische weken vond iedereen een plekje. Vrouwen en meisjes sliepen bij elkaar in de voormalige klaslokalen en kinderslaapzalen, jongens ouder dan 8 jaar sliepen apart. Het kamp bestond uit een groot hoofdgebouw, rondom een binnentuin gebouwd, met aan de ene kant de lagere school met een zeer ruim gymnastieklokaal en het kleinere HBS gebouw. Aan de andere kant van het hoofdgebouw stond het nieuwe meisjeshuis, ziekenhuis en het z.g. straatje, waar een aantal gebouwde huisjes voor de onderwijzers waren, een voetbalveld en een klein park, het Vondelpark.

Voor de oorlog was er al een Scoutinggroep in Brastagi. Na de Japanse bezetting stopten de Scoutingactiviteiten. In het geheim vormde Akela van Braningen met een aantal jongens de Pioniersgroep met de patrouilles Arenden en Panter. Om de jongens en meiden in het

kamp wat om handen te geven lukte het Akela van Braningen van de Nederlandse kampleiding toestemming te krijgen 'officieel' met Scoutingactiviteiten te starten. Scouting werd in principe door de Japanners verboden, maar soms wel oogluikend toegestaan. Gedurende de oorlog waren ze soms strenger en soms meegaander. Op tien augustus 1942 werd de Afdeling Brastagi opgericht. Het afdelingsbestuur werd gevormd door Hopman Meijerink, Oehoe Oomen (Kabouters), Akela Hoek (welpen), Akstra De Lavalette (padvindsters) en Akela van Braningen als secretaresse. Voor de jongens waren er 2 welpenhordes en twee jongenstroepen: de Pioniers en de Rimboejagers. Voor de meisjes werd gestart met 2 kabouterkringen en twee meisjestroepen: Skoth (Steeds klaar om te helpen) en Opino (Opgericht in Oorlogstijd). Ze hadden khaki uniformen maar de patrouillelinten waren het enige Scouting kenmerk.

In september 1942 timmerden de jongens een hoek in de gymzaal om apart te kunnen zitten met de troepraad. "De Wigwam" werd het centrum van de afdeling Brastagi, met een deur die zelfs een goed slot had. Negen zware houtblokken om een echt brandend imitatie kampvuur verhoogden de gezelligheid. Het portret van Baden-Powell vond een plaatsje aan de muur op een blauwe jamboree-das. Op de 28<sup>e</sup> wordt De Wigwam ingewijd. In oktober werden van twee oude jurken vlaggen gemaakt voor de verschillende onderdelen.

Op 22 december 1942 werden de geïnterneerden uit het Dokter Fonds ziekenhuis in Pematang Siantar overgebracht naar Brastagi. Er kwamen bijna 700 mensen bij. De scouts hielpen mee iedereen naar hun slaapverblijf te wijzen en spullen te dragen. Alle lessen op school en bijeenkomsten werden verboden en de lokalen werden gebruikt voor de huisvesting. Mede door de toestroom van de nieuwe bewoners bleek in januari 1943 Scouting zo populair dat er ondertussen 3 jongenstroepen, 4 welpenhordes, 3 meisjestroepen, 4 kabouterkringen en een pionierstersstam waren, samen ruim 450 leden. Janus was in Kamp Brastagi scout. Op 17 februari 1944 moest hij naar het mannenkamp Soengei Sengkol. Zijn zus Wilhelmina werd op 8 februari 1943 geïnstalleerd als padvindster bij SKOTH.

Op 31 mei 1943 moesten de oudste jongens naar het mannenkamp Soengei Sengkol. Onder de groep zaten ook de oudere patrouilleleiders. Het kamp lag enige kilometers ten zuidwesten van Medan en was ondergebracht in het koelie-hospitaal van de Maatschappij Arendsburg. Intussen werd ook een nieuw afdelingsbestuur gevormd, omdat Hopman Meijerink door de Japanners zwaar mishandeld was. Naast Hiawatha Van Braningen als presidente en Awanda Put als secretaresse waren Akstra de Lavalette, Akela Hoek en Oehoe Overdijkink bestuurslid.

Eind '43 was de sfeer in het kamp erg bedrukt en dit raakte ook Scouting. Kinderen liepen weg en jongens die wel lid bleven werden gepest. De twee jongenstroepen werden hierdoor verboden door de afdelingsleiding. Op 17 februari 1944 gingen een groep jongens naar Belawan Estate en Soengei Sengkol. Janus is één van de jongens die naar Soengei Sengkol ging.

In oktober 1944 werd dit kamp ontruimd en vertrokken de geïnterneerden naar kamp Si Rengorengo. Het kamp Si Rengorengo lag ongeveer 10 km van Rantau Prapat, midden in de rubberbossen aan de Bila-rivier, volkomen geïsoleerd van de buitenwereld. Er waren

geen kampongs in de buurt en de omgeving was moerassig. Het kamp was ondergebracht in barakken.

Met zijn moeder en vier zusjes ging Adriaan na de oorlog naar Nederland en volgde daar de opleiding voor onderwijzer. Hij ging anderhalf jaar in militaire dienst en werd onderwijzer in Pijnakker. Janus trouwde met Maria (Mijo) Josephe Montet-Sperat op 23 september 1959 te Bloemendaal. Van 1960 tot juli 1998 was hij zendeling in Nieuw-Guinea. Zijn vrouw overleed daar. Hij emigreerde later naar Canada en is overleden op 20 augustus 2019 in British Columbia, Canada.

### **Meer informatie**

[Adriaan "Adriaan" van der Bijl \(1898-1945\) » Genealogie Van der Bijl - 41 stammen » Genealogie Online](#)

[Adriaan "Jaan Adriaan" van der Bijl \(1929-2019\) » Genealogie Van der Bijl - 41 stammen » Genealogie Online](#)

[Adriaan van der Bijl | Oorlogsgravenstichting](#)

[Egbert van der Bijl | Oorlogsgravenstichting](#)

[Achter-kawat-en-Gedek.pdf \(s-i-d.nl\)](#)

[Dokter Fonds Ziekenhuis Medan \(japanseburgerkampen.nl\)](#)

[BRASTAGI \(japanseburgerkampen.nl\)](#)

Brastagi kampbewoners 1942-1945

[Brastagi - Wikipedia](#)

[Soengei Sengkol Medan \(japanseburgerkampen.nl\)](#)

[Si Regnorengo Rantau Prapat \(japanseburgerkampen.nl\)](#)

[Aek Pamienke Rantau Prapat \(japanseburgerkampen.nl\)](#)

[Aek Pamienke - Wikipedia](#)

Logboek Opinotroep (via van Braningen)

[Archieven.nl - 690 Gockinga, S.J. \(NIOD Instituut voor Oorlogs-, Holocaust- en Genocidestudies\)](#)

Noord Sumatra in Oorlogstijd deel 1942 - uitgave van Stichting Noord Sumatra Documentatie

Dit verhaal is onderdeel van *Scouts in de oorlog*, een verzameling verhalen als eerbetoon aan al die (oud) scouts die zich ingezet hebben voor onze vrijheid en hulp aan de medemens of die slachtoffer werden van oorlogsgeweld, in Nederland en het verre oosten. Met de verhalen willen we inspiratie bieden aan de scouts van nu, in hun wekelijkse activiteiten en als voorbereiding op hun bijdrage aan lokale herdenkingen. Kijk op <http://vrijheid.scouting.nl> voor meer informatie en alle andere verhalen.